

DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/77-11>
УДК 336.6

Деревко Ю.О.

аспірант,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-7119-3688>

Derevko Yuriy

Postgraduate Student,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ОБҐРУНТУВАННЯ РИЗИКІВ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

JUSTIFICATION OF RISKS OF FINANCIAL INSTRUMENTS OF NON-BANKING FINANCIAL INSTITUTIONS

Метою даної статті є дослідження щодо визначення ризиків фінансових інструментів небанківських фінансових установ та розробка пропозицій щодо їх мінімізації. У статті розглянуто основні ризики які притаманні діяльності небанківських фінансових установ та запропоновано перелік ризиків що притаманні саме фінансовим інструментам. Обґрунтовано, що система управління ризиками виконує ряд важливих завдань, зокрема: виявлення та аналіз ризиків, контроль їх рівня, визначення балансу між прибутком та ризиком, забезпечує достатність капіталу для покриття збитків, мінімізує можливості кризових ситуацій. На основі проведеного аналізу розроблено систему мінімізації ризиків та обґрунтовано необхідність запровадження широкого кола заходів що сприятиме розвитку небанківських фінансових установ. Визначено, що розроблення ефективної системи управління ризиками сприятиме підвищенню ефективності їх діяльності.

Ключові слова: ризики, загрози, фінансові інструменти, небанківські фінансові установи, управління.

The emergence and development of non-bank financial institutions in the financial services market are due to three main factors: the growth of incomes of the population, the active development of the securities market and the provision of specialized services that banks cannot offer. Practice shows that, thanks to their operation on the market, such institutions become serious competitors of traditional banks in the lending sector. The purpose of this article is to conduct research on determining the risks of financial instruments of non-bank financial institutions and develop proposals for their minimization. The article considers the main risks inherent in the activities of non-bank financial institutions and proposes a list of risks inherent in financial instruments. It is substantiated that the risk management system performs a number of important tasks, in particular: identifying and analyzing risks, controlling their level, determining the balance between profit and risk, ensuring the adequacy of capital to cover losses, minimizing the possibility of crisis situations. The effectiveness of risk processing systems is determined by how optimally and correctly, for a specific environment and processes of risk analysis and management, the level of risk acceptability is determined. If this indicator has a certain quantitative characteristic, then it can be assumed that the risk management system has a sufficiently fundamental basis, which must be qualitatively and timely updated and reasonably developed in accordance with the prospects for the development of financial institutions. Risk identification involves identifying specific types of risks that, in given economic conditions, have the most significant impact on the object of study. This process requires a comprehensive approach that encompasses a comprehensive consideration of potential threats. Based on the analysis, a risk minimization system has been developed and the need to introduce a wide range of measures that will contribute to the development of non-bank financial institutions has been substantiated. It has been determined that the development of an effective risk management system will contribute to increasing the efficiency of their activities.

Keywords: risks, threats, financial instruments, non-bank financial institutions, management.

Постановка проблеми. Фінансовий сектор постійно змінюється під впливом технологічного розвитку та зростаючих запитів споживачів. Однією з головних тенденцій цієї еволюції є посилення ролі небанківських фінансово-кредитних установ у сфері фінансових послуг.

Поява та розвиток небанківських фінансових інститутів на ринку фінансових послуг

зумовлені трьома основними факторами: зростанням доходів населення, активним розвитком ринку цінних паперів та наданням спеціалізованих послуг, які банки не можуть запропонувати.

Практика показує, що завдяки функціонуванню на ринку такі установи стають серйозними конкурентами традиційних банків у сфері кредитування. Вони набувають

власних конкурентних переваг, що дозволяє їм активно розширювати свою присутність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питання ризиків діяльності небанківських фінансових установ присвячена значна кількість наукових праць. Варто відмітити, що відсутній єдиний підхід до обґрунтування ризиків діяльності небанківських фінансових установ, так Борисов І. у своїх дослідженнях акцентує увагу на необхідності оцінки ризиків з врахуванням пруденційного нагляду за їх діяльністю [1].

Вовчак О. Д., Крентовська Л. О. додають, що підвищення ефективності діяльності небанківських фінансових установ може бути досягнуто за допомогою підвищення їх інвестиційної привабливості, зменшення ризиків використання фінансових інструментів та шляхом впровадження нових фінансових технологій з орієнтацію на європейський досвід [2].

Для оцінки ризиків ряд авторів пропонує використовувати метод експертних оцінок, що дозволяє визначити конкурентну позицію та переваги окремих фінансових інструментів на ринку, а враховуючи низький рівень довіри населення, оцінити ризики, в тому числі, репутаційні. Даний метод відіграє важливу роль у системі управління ризиками, зокрема допомагає їх встановити та оцінити [3; 4; 17].

У свою чергу Бахтігозіна Е. І. визначає що одним з найпоширеніших підходів до системи контролю щодо використання фінансових інструментів є підхід на підставі карти ризиків. Суть підходу на підставі карти ризиків полягає у створенні працюючої системи управління ризиками з метою своєчасного запобігання та мінімізації несприятливих наслідків недосагнення компанією цілей упорядкованого та ефективного ведення фінансово-господарської діяльності, у тому числі досягнення фінансових та операційних показників, збереження активів [5].

Незважаючи на значну кількість досліджень питання визначення ризиків фінансових інструментів та визначення можливості їх мінімізації потребують додаткових досліджень.

Метою статті є визначення ризиків фінансових інструментів небанківських фінансових установ та обґрунтування напрямів їх мінімізації.

Виклад основного матеріалу. Що стосується небанківського фінансового сектору, то попри активний розвиток цього сегмента на початку XXI століття, він так і не став основним інструментом для забезпечення реального сектору економіки необхідними фінансовими ресурсами.

Для мінімізації ризиків, які можуть стати наслідком недостатньої стійкості, прозорості та конкурентоспроможності використання фінансових інструментів небанківськими фінансовими установами, були розроблені пропозиції щодо державного регулювання ринку фінансових послуг, а саме:

- створення системи ідентифікації ризиків, проведення моніторингу та поточного аналізу використання фінансових інструментів з метою забезпечення створення можливостей для вжиття запобіжних заходів до забезпечення фінансової безпеки;

- посилення прозорості та відкритості у діяльності небанківських фінансових установ, який здійснює державне регулювання і нагляд за такими установами;

- підвищення платоспроможності та фінансової стійкості;

- забезпечення належного захисту споживачів, що використовують фінансові інструменти небанківських фінансових установ [6].

Варто відмітити, що в останні роки Україна активно орієнтується на європейські стандарти розвитку ринку фінансових послуг та обумовило гармонізацію національного законодавства із європейськими нормами. З початком війни необхідність інтеграції у європейський фінансовий простір лише зросла. Це зумовило важливість адаптації методик оцінки ризиків фінансових установ відповідно до найкращих європейських практик. Україна може використовувати європейський досвід, щодо механізму управління ризиками та ефективного використання фінансових інструментів небанківськими установами. Це може значно підвищити стійкість та конкурентоспроможність небанківських фінансових установ.

Національним банком України був розроблений Проект Про затвердження Положення «Про організацію системи управління ризиками в надавачах фінансових послуг та небанківських фінансових групах» [7]. Проте початок повномасштабного вторгнення призупинило зміни, щодо запровадження обов'язкової системи управління ризиками в діяльності небанківських фінансових установ (рис. 1).

Суть кредитного ризику надавачів фінансових послуг полягає у ймовірності фінансових втрат, пов'язаних із невиконанням або несвоєчасним виконанням позичальниками своїх зобов'язань за кредитними договорами. Це один із ключових ризиків, що впливає на стабільність та прибутковість фінансових установ, зокрема банків, кредитних спілок, мікрофінансових організацій та лізингових компаній.

Основні причини виникнення кредитного ризику: неплатоспроможність

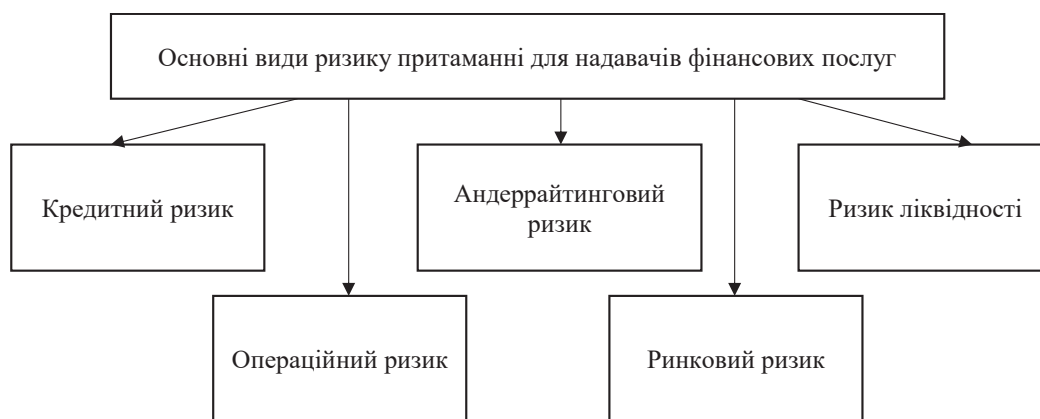

Рис. 1. Основні види ризиків, притаманними діяльності надавачів фінансових послуг

Джерело: сформовано автором на основі [7]

позичальника – ситуація, коли клієнт не може виконати свої зобов’язання через фінансові труднощі або банкрутство; зміна фінансового стану позичальника; якість забезпечення; макроекономічні фактори; недостатня якість кредитного аналізу – помилки у процесі оцінки ризиків під час видачі кредитів призводять до підвищення рівня проблемної заборгованості.

Під андеррайтинговим ризиком варто розуміти ймовірність фінансових втрат, які виникають у процесі оцінки ризиків та ухвалення рішень щодо надання фінансових послуг, зокрема кредитів, страхових полісів або інвестицій. Даний ризик обумовлений неправильною оцінкою платоспроможності позичальника інші фінансові фактори, що можуть вплинути на прибутковість та стійкість компанії [8].

Основні причини виникнення андеррайтингового ризику: неправильна оцінка ризику позичальника; помилки в аналізі страхових ризиків; неточні прогнози щодо інвестицій; інформаційна асиметрія макроекономічні ризики.

Не менш важливе значення має ризик ліквідності суть якого полягає в тому, що фінансова установа не зможе виконати свої зобов’язання перед клієнтами та контрагентами через нестачу ліквідних активів. Цей ризик виникає, коли установа не має достатньої кількості грошових коштів або швидко реалізованих активів для покриття своїх короткострокових зобов’язань [9].

Операційний ризик є одним із найскладніших для управління, оскільки він включає широкий спектр загроз, які можуть виникати несподівано. Він обумовлює ризик втрат, які виникають через недоліки у внутрішніх процесах, людських ресурсах, інформаційних системах або через зовнішні події.

Ринковий ризик обумовлює ймовірність фінансових втрат, які виникають у зв’язку зі змінами ринкових умов, що впливають на вартість активів, інвестицій або зобов’язань фінансових установ [10].

Ринковий ризик є одним із найважливіших у діяльності надавачів фінансових послуг, оскільки коливання ринкових умов можуть суттєво впливати на їхню ліквідність, прибутковість та фінансову стійкість.

Отже, ефективне управління ризиками дозволяє мінімізувати втрати та забезпечити стабільність роботи небанківських фінансових установ.

Варто зазначити, що у своїх дослідженнях Поліщук Н.В. виокремлює класифікацію ризиків, яка притаманна діяльності небанківських фінансових установ, що займаються інвестиційною діяльністю, зокрема:

1) ризик відсоткової ставки – це ризик, що виникає внаслідок розбіжності строків активів та пасивів, а це може призвести зниження відсоткової маржі, якщо нові активи будуть мати меншу дохідність, або нові пасиви будуть мати більшу вартість;

2) ринковий ризик – ризик коливання цін на пасиви та активи внаслідок руху відсоткових ставок, обмінних курсів, ринкових цін;

3) кредитний ризик – ризик невиконання контрагентом своїх зобов’язань, тобто вірогідність того, що запланований грошовий потік може бути здійснений в неповному розмірі або взагалі не реалізований;

4) ризик ліквідності – ризик незапланованого стрімкого відтоку пасивів фінансового посередника по ціні нижче запланованої;

5) позабалансові ризики – ризики, що виникають в результаті позабалансової діяльності;

6) технологічні ризики – ризики того, що інвестиції в технології (інновації) можуть не принести очікуваного результату;

7) операційний ризик – ризик невиконання послуги, збою інформаційної системи, втрати інформації та технічного збою;

8) ризик концентрації виникає через інвестування посередником значної частини відповідних ресурсів у цінні папери або зобов'язання, емітовані підприємствами однієї галузі економіки або ж зосередження значної частини інвестиційного портфелю в одному виді цінних паперів або у цінних паперах одного емітента;

9) інші ризики [11].

Жихор О.Б. запропоновано власну класифікацію фінансових ризиків, які можуть виникати в процесі діяльності, зокрема він виділив зовнішні фінансові ризики (законодавчі зміни, інфляційні, валютні, депозитні, податкові, ринкові та відсоткові). Щодо внутрішніх виділено три окремі підгрупи: інвестиційні (кредитні, дивідендні, індивідуальні, капітальні, тимчасові та портфельні), операційні (ліквідності, прибутковості, фінансової стійкості та оборотності), інші (структурні, емісійні та невикористаних можливостей). Дана класифікація допомагає краще розуміти природу ризиків та ефективно управляти ними в процесі здійснення діяльності суб'єкта господарювання [12].

Детальний аналіз ризиків, що виникають під час здійснення діяльності небанківських фінансових установ, дав можливість поряд із типовими ризиками визначеними Проектом Положення «Про організацію системи управління ризиками в надавачах фінансових послуг та небанківських фінансових групах» виокремити ризики, які пов'язані із використанням фінансових інструментів. Зрозуміло, що для кожного фінансового інструменту притаманні свої ризики, що пов'язані із специфікою використання окремих фінансових інструментів.

Проте в загальному можна виокремити наступні ризики (рис. 2):

Кредитний ризик обумовлений ймовірністю того, що контрагент не виконає свої фінансові зобов'язання.

Ризик ліквідності пов'язаний із неможливістю швидко реалізувати фінансовий інструмент без значних втрат або труднощі з залученням додаткових коштів.

Ринковий ризик спричинений змінами вартості фінансових інструментів через коливання валютних курсів, процентних ставок, цін на цінні папери та товари.

Операційний ризик безпосередньо пов'язаний із внутрішніми процесами, технічними проблемами, людськими помилками або шахрайством, що може призвести до втрат.

Андеррайтинговий ризик невірна оцінка вартості активів або страхових зобов'язань, що може призвести до фінансових втрат.

Регуляторний ризик пов'язаний із змінами в законодавстві, що можуть обмежити використання певних фінансових інструментів або змінити умови їх функціонування.

Системний ризик передбачає загрозу масштабних втрат, коли нестабільність на одному сегменті ринку спричиняє ланцюгову реакцію для всіх учасників.

Ризик шахрайства можливість використання фінансових інструментів у незаконних схемах, зловживаннях або маніпуляціях ринком.

Репутаційний ризик втрата довіри клієнтів та партнерів через неправомірні дії, фінансові проблеми або негативні новини, що впливають на компанію.

Стратегічний ризик глобальні помилки у виборі бізнес-моделі, невірні рішення щодо розвитку компанії або зміни в ринкових умовах, що роблять бізнес менш конкурентоспроможним.

Ефективність систем опрацювання ризику визначається тим, наскільки оптимально і правильно, для конкретного оточення і процесів аналізу та управління ризиками, визначено рівень прийнятності ризику [13]. Якщо цей показник має визначену кількісну характеристику, то можна вважати, що система управління ризиком має досить фундаментальну основу, яку необхідно якісно і своєчасно актуалізувати і обґрунтовано розвивати відповідно до перспектив розвитку фінансових установ [14–15].

У своїх дослідженнях В. В. Черней, відмітив що ефективна державна політика у сфері діяльності небанківських фінансових установ повинна бути спрямована на:

- створення системи ідентифікації ризиків, проведення моніторингу та поточного аналізу ринку фінансових послуг з метою забезпечення створення можливостей для вжиття запобіжних заходів до забезпечення фінансової безпеки;

- посилення прозорості та відкритості у діяльності фінансових установ та органу, який здійснює державне регулювання і нагляд за такими установами;

- підвищення платоспроможності та фінансової стійкості;

- забезпечення належного захисту споживачів небанківських фінансових послуг;

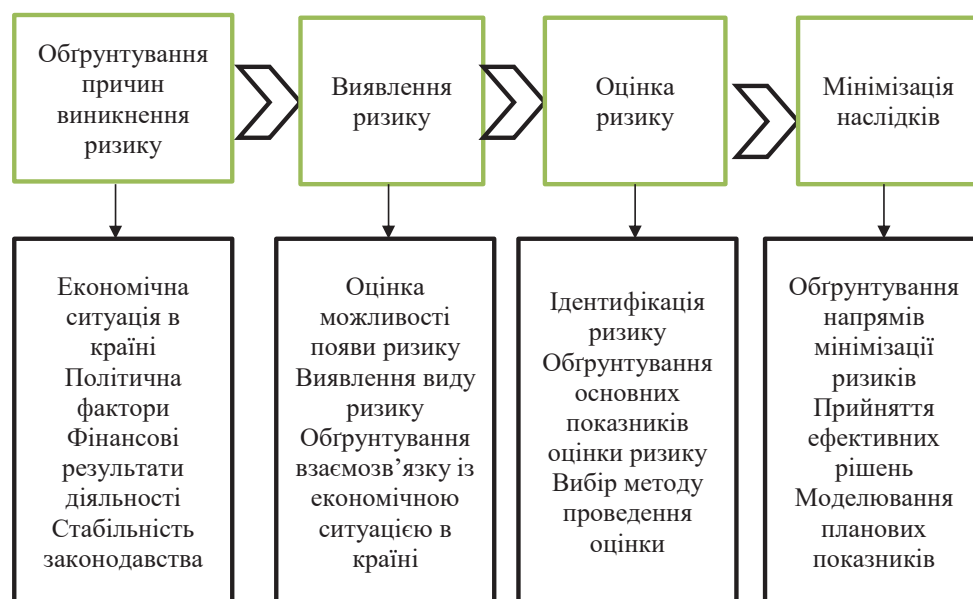
- запобігання використанню небанківських фінансових установ для непродуктивного виведення капіталу за кордон [16].

З метою забезпечення ефективної системи управління ризиками доцільно обґрунтувати процес виявлення та мінімізацію ризиків в процесі здійснення діяльності (рис. 3).

Рис. 2. Ризики використання фінансових інструментів небанківських фінансових установ

Джерело: систематизовано автором

Рис. 3. Процес виявлення та мінімізації ризиків використання фінансових інструментів

Джерело: сформовано автором

Виявлення ризику передбачає визначення конкретних видів ризиків, які в даних економічних умовах мають найбільш суттєвий вплив на об'єкт дослідження. Цей процес вимагає комплексного підходу, що охоплює всебічний розгляд потенційних загроз. Для

більш повної оцінки ситуації необхідно брати до уваги всі можливі фактори, які безпосередньо впливають на виникнення несприятливих фінансових результатів або фінансову нестабільність. Тільки деталізований аналіз дасть можливість отримати об'єктивну оцінку

рівня ризику та розробити ефективні заходи для його мінімізації.

Для забезпечення ефективного управління ризиками варто виокремити наступні етапи даного процесу. Обґрунтування причин виникнення ризиків: причини ризиків можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми. До зовнішніх належать зміни у законодавстві, економічні кризи, коливання валютних курсів, природні катаклізми тощо. Внутрішні фактори включають недоліки у стратегічному плануванні, помилки в управлінні, нестачу фінансових ресурсів або низький рівень кваліфікації персоналу. Виявлення ризиків, на цьому етапі визначаються ризики, які можуть виникнути при використанні фінансових інструментів [18]. Важливо ідентифікувати, які саме види ризиків є найбільш критичними та можуть мати найбільший вплив. Оцінка ризиків, після виявлення ризиків необхідно провести їх кількісну та якісну оцінку. Це

передбачає обґрунтування основних показників оцінки та вибір методів управління ризиками.

Висновки. Проведені дослідження свідчать, що в процесі використання фінансових інструментів небанківські фінансові установи стикаються із значною кількістю ризиків, що обумовлено мінливістю умов їх функціонування. Ризики фінансових інструментів небанківських фінансових установ мають свою специфіку, оскільки вони функціонують у динамічному ринковому середовищі, конкуруючи із банками, проте рівень їх регуляторного захисту є дещо іншим.

Ефективне управління ризиками передбачає: ретельне планування та аналіз ризиків, використання сучасних методів управління, взаємодія з регуляторами та дотримання законодавства. Отже, комплексний підхід до управління ризиками дозволяє мінімізувати загрози та забезпечити стабільний розвиток організації або фінансової установи.

Список використаних джерел:

1. Борисов І.В., Панасюк К.С. Оцінка ризиків як головна мета пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами. *Сучасні проблеми розвитку права та економіки в інноваційному суспільстві: II Інтернет-конференції*, 29 листопада 2019 р. Харків : НДІ ПЗІР НАПрНУ. С. 185–193.
2. Вовчак О.Д., Крентовська Л.О. Фінансове посередництво: економічна сутність і класифікація. *Вісник Національного банку України*. 2014. № 8. С. 4–9.
3. Ніщик Т.В. Фінансові ризики та способи управління ними. *Фінансовий ринок*. 2018. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=3217>
4. Ющенко Н.Л. Економіко-математичний інструментарій прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2017. № 5. С. 99–107.
5. Базилевич В.Д., Осецький В.Л. Інституційний концепт модернізації фінансових інститутів. *Фінанси України*. 2013. № 5. С. 19–30.
6. Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серп. 2012 р. № 569-р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-%D1%80#Text>
7. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в надавачах фінансових послуг та небанківських фінансових групах: проект Постанови Правління Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/proekt_Regulation_SUR_2022-06-27.pdf?v=4
8. Верхуша Н.П. Сутність кредитного ризику банку та його фактори. *Вісник Української академії банківської справи*. 2011. № 2 (31). С. 67–73.
9. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві: монографія. Київ : КНЕУ, 2004. 480 с.
10. Вошило М. Основи управління ризиками у банківській справі. *Вісник Національного банку України*. 2001. № 12. С. 51–52.
11. Поліщук Н.В. Логістичний контролінг в системі управління підприємством: дис... канд. екон. наук: 08.06.01. Національний ун-т «Львівська політехніка». Львів, 2005.
12. Жихор О.Б. Економічна безпека: підручник: за ред., О. І. Барановського. Київ : УБС НБУ, 2015. 467 с.
13. Горячек І. Види фінансових ризиків та управління ними. *Економіка. Фінанси. Право*. 2000. № 8. С. 36–38.
14. Зур'ян О.В. Економічна сутність та класифікація фінансових ризиків. *Наукові праці МАУП*. 2016. Вип. 50. С. 141–146.
15. Камінський А.Б. Моделювання фінансових ризиків. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. 306 с.
16. Черней В.В. Кримінально-правові та кримінологічні засади запобігання злочинам у сфері діяльності небанківських фінансових установ в Україні: монографія. Київ, 2014. 456 с.
17. Kvassha S., Davydenko N., Pasichnyk Yu., Viatkina T. and Wasilewska N. GDP modelling: assessment of methodologies and peculiarities of its usage in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2018. No. 16 (4). P. 186–200. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.16\(4\).2018.16](https://doi.org/10.21511/ppm.16(4).2018.16)

18. Davydenko N., Buriak A., Titenko Z. Financial support for the development of innovation activities. *Intellectual Economics*. 2019. Vol. 13. № 2. P. 144–151 Available at: <https://www3.mruni.eu/ojs/intellectual-economics/article/view/5298> (accessed February 28, 2025).

References:

1. Borysov I. V., Panasjuk K. S. (2019) Ocinka ryzykiv jak gholovna meta prudencijnogho naghlyadu za nebankivskymy finansovymy ustanovamy [Risk assessment as the main goal of prudential supervision of non-bank financial institutions]. Suchasni problemy rozvytku prava ta ekonomiky v innovacijnomu suspilystvi: II Internet-konferenciji, 29 lystopada 2019 r. Kharkiv: NDI PZIR NAPrNU. pp. 185–193.
2. Vovchak O. D., Krentovska L. O. (2014) Finansove poserednyctvo: ekonomichna sutnistj i klasyfikacija [Financial intermediation: economic essence and classification]. *Visnyk Nacionaljnogho banku Ukrainy*, vol. 8, pp. 4–9.
3. Nishhyk T. V. (2018) Finansovi ryzyky ta sposoby upravlinnja nymy [Financial risks and methods of managing them]. *Finansovyj rynek*. Available at: <http://libfor.com/index.php?newsid=3217>
4. Jushhenko N. L. (2017) Ekonomiko-matematychnyj instrumentarij pryjnattja rishenj v umovakh nevyznachenosti ta ryzyku [Economic and mathematical tools for decision-making under conditions of uncertainty and risk]. *Visnyk Khmeljnyckogho nacionaljnogho universytetu*, vol. 5, pp. 99–107.
5. Bazylevych V. D., Osecjkyj V. L. (2013) Instytucijnyj koncept modernizaciji finansovykh instytutiv [Institutional concept of modernization of financial institutions]. *Finansy Ukrainy*, vol. 5, pp. 19–30.
6. Verkhovna Rada Ukrainy (2012) Koncepcija zabezpechennja nacionaljnoji bezpeky u finansovij sferi: Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrainy [Concept of ensuring national security in the financial sector]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-%D1%80#Text>
7. Nacionaljnogho banku Ukrainy (2022) Pro zatverdzhennja Polozhennja pro orghanizaciju systemy upravlinnja ryzykamy v nadavachakh finansovykh poslugh ta nebankivskjykh finansovykh ghrupakh [On approval of the Regulation on the organization of the risk management system in financial service providers and non-bank financial groups]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/proekt_Regulation_SUR_2022-06-27.pdf?v=4
8. Verkhusha N. P. (2011) Sutnistj kredytnogho ryzyku banku ta jogho faktory [The essence of bank credit risk and its factors.]. *Visnyk Ukrainjskoji akademiji bankivskoj spravy*, vol. 2 (31), pp. 67–73.
9. Vitlinskyj V. V., Velykoivanenko Gh. I. (2004) Ryzykologhija v ekonomici ta pidpryjemnyctvi [Risk management in economics and entrepreneurship]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
10. Voshhylo M. (2001) Osnovy upravlinnja ryzykamy u bankivskij spravi [Fundamentals of risk management in banking]. *Visnyk Nacionaljnogho banku Ukrainy*, vol. 12, pp. 51–52.
11. Polishhuk N. V. (2005) Loghistychnyj kontrolingh v systemi upravlinnja pidpryjemstvom [Logistics controlling in the enterprise management system]: dys... kand. ekon. nauk: 08.06.01. Nacionaljnyj un-t “Ljvivsjska politekhnikha”. (in Ukrainian)
12. Zhykhor O. B. (2015) Ekonomichna bezpeka [Economic security]. Kyiv : UBS NBU. (in Ukrainian)
13. Ghorjachek I. (2000) Vydy finansovykh ryzykiv ta upravlinnja nymy [Types of financial risks and their management]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, vol. 8, pp. 36–38.
14. Zur'jan O.V. (2016) Ekonomichna sutnistj ta klasyfikacija finansovykh ryzykiv [Economic essence and classification of financial risks]. *Naukovi praci MAUP*, vol. 50, pp. 141–146.
15. Kaminskyj A. B. (2006) Modeljuvannja finansovykh ryzykiv [Economic essence and classification of financial risks]. Kyiv: Vydavnycho-poligrafičnyj centr “Kyjivskij universytet”. (in Ukrainian)
16. Chernjej V. V. (2014) Kryminaljno-pravovi ta kryminologhichni zasady zapobighannja zlochynam u sferi dijalnosti nebankivskjykh finansovykh ustanov v Ukraini [Criminal law and criminological principles of preventing crimes in the sphere of activity of non-bank financial institutions in Ukraine]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
17. Kvasha S., Davydenko N., Pasichnyk Yu., Viatkina T. and Wasilewska N. (2018). GDP modelling: assessment of methodologies and peculiarities of its usage in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*, no. 16(4), pp. 186–200. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.16\(4\).2018.16](https://doi.org/10.21511/ppm.16(4).2018.16)
18. Davydenko N., Buriak A., Titenko Z. (2019) Financial support for the development of innovation activities. *Intellectual Economics*, vol 13, no. 2, pp. 144–151. Available at: <https://www3.mruni.eu/ojs/intellectual-economics/article/view/5298> (accessed February 28, 2025).